Hukuk Bölümü 2012/204 E. , 2013/627 K.

- **KATI ATIK TOPLAMA TAŞIMA VE BERTARAF ÜCRETI ÖDENMESINE ILIŞKIN IŞLEMLERIN IPTALI ISTEMIYLE AÇILAN DAVA**
  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 14

"İçtihat Metni"

Davacı : B.Z.

Vekili : Av. E.M.

Davalı : Zonguldak Belediye Başkanlığı – ZONGULDAK

Vekili : Av. R.E. (İdari Yargıda)

O L A Y : Davacı vekili özetle, davacı adına 03.01.2011 tarihinde tebliğ edilen yazı ile 2010 yılı 12 ay için, Terakki Mahallesi Cumhuriyet Caddesi 18/E sayılı yer ile ilgili olarak toplam 2.832,00 TL katı atık toplama, taşıma, bertaraf ücreti ile, 11.01.2011 tarihinde tebliğ edilen yazı ile de terakki Mahallesi Doktor Oğuz Gürcan Sokak no:1 sayılı yer için 2010 yılı için 12 aylık toplam 2.832,00 TL ve 21.01.2011 tarihinde tebliğ edilen işlem ile de Meşrutiyet Mahallesi UzunM. Caddesi no:15 sayılı yer için 2010 yılı için 12 aylık toplam 2.832,00 TL katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücretinin tahakkuk ettirilerek tebligatların bırakıldığını, söz konusu katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücretleri ile ilgili yapılan tahakkuk işlemlerinin yasaya aykırı olduğunu, her ne kadar tahakkuk işlemleri B.Z. adına yapılmış ise de, iş yerlerinin Paşalar Gıda (Ltd. Şti.), Paşalar Gıda ve Temz. Ürn. Turz. Teks. İnş. Oto. Elkt. Elektronik Tlkm. San. Tic. Taah. ve Paz. Ltd. Şti. unvanlı şirketlere ait olduğunu, B.Z.'ın şahsına yapılan tahakkuk işlemlerinin bu nedenle yasaya aykırı olduğundan iptali gerektiğini, adı geçen iş yerlerinin ayrı ayrı su aboneliğine tabi olup, çevre temizlik vergisi olarak su bedeli ile birlikte davaya konu edilen işlemlerle ilgili hizmet ücretleri de alındığını, aynı konuda ikinci bir hizmet ücreti alınmasına dair işlemin yasaya aykırı olduğunu belirterek söz konusu işlemlerin iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

Zonguldak Vergi Mahkemesi; 03.02.2011 gün, E:2011/205, K:2011/135 sayı ile özetle, uyuşmazlığın çözümünde genel görevli İdare Mahkemesi görevli olduğundan, davanın görev yönünden reddine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir.

Zonguldak İdare Mahkemesi; 09.03.2011 gün, E:2011/280, K:2011/245 sayı ile özetle, ‘’Su, atık su ve katı atıklardan alınacak ücretler vergi, resim, hA. ve benzeri mali yükümlerden sayılamayacağından, bu konudaki tarifelerle ilgili uyuşmazlıkların çözümünde idare mahkemesi görevlidir. Ancak sözleşme yapıldıktan sonra abonman sözleşmesinin tarafı olan kişiden su, atık su ve katı atık toplama, taşıma ve bertaraf bedeli istenilmesine ilişkin faturaya dayalı ve bu neviden işlemlerle ilgili olarak açılacak davaların adli yargı yerinde çözümlenmesi gerekmektedir. İdarenin faaliyet alanıyla ilgili olarak yürürlüğe koyduğu düzenleme ile buna dayanan tarife kararlarının yargısal denetiminin idari yargı yerinde ve idare mahkemelerinde, abonman sözleşmesine dayanan alacak-borç ilişkisi kapsamındaki atık su bedelinin tahsiline ilişkin davaların ise adli yargı yerinde görülüp çözümlenmesi gerekmekte olup, dava konusu uyuşmazlığın davacı ile davalı idare arasında yapılan abonman sözleşmesine dayanılarak istenilen tahakkuk işlemlerinden kaynaklandığı, katı atık toplama taşıma ve bertaraf ücretlerinin belirlenmesine ilişkin Belediye Meclis Kararlarının iptali istemiyle açılan davaların idari yargının görev alanına girmesine karşın tahakkuk işlemlerine karşı açılan davaların yukarıda yer alan hukuki düzenlemelerde de belirtildiği üzere adli yargının görev alanına girdiği anlaşıldığından iş bu davada mahkememizin görevsiz olduğu sonucuna varılmıştır.” demek suretiyle davanın görev yönünden reddine karar vermiş olup, bu karara karşı yapılan itiraz başvurusu üzerine Zonguldak Bölge İdare Mahkemesi 26.05.2011 gün, E:2011/439, K:2011/456 sayı ile itirazın reddine karar vermiş, bu karara karşı yapılan karar düzeltme başvurusu üzerine Zonguldak Bölge İdare Mahkemesi 09.09.2011 gün, E:2011/568, K:2011/591 sayı ile karar düzeltme talebinin reddine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir.

Davacı vekili aynı istemle bu kez adli yargı yerinde dava açmıştır.

Zonguldak 2. Sulh Hukuk Mahkemesi; 23.02.2012 gün, E:2011/962, K:2012/159 sayı ile özetle, "... yapılan yargılamaya, toplanan delillere ve bu delillerden özellikle davacının talep dilekçesi içeriğine, davaya konu borcun veya alacağın niteliğine, Zonguldak vilayetinde su ücreti, çevre temizlik vergisi, katı atık bertaraf ücreti, atık su bedeli gibi ücretlerin takibinin Zonguldak Belediye Başkanlığınca yapıldığı, Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44. Maddesinin uygulandığı, bu halde ise davaya konu alacak borç meselesinin aynı zamanda amme alacağı niteliğinde bulunduğu, vergi mahiyetinde olan davaya konu ücretin tahsiline dair ihtilaflar bakımından Vergi Mahkemesinin görevli olduğu anlaşılmakla, yargı yolu bakımından mahkememizin görevsizliğine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur." demek suretiyle davanın görev yönünden reddine, karar kesinleştiğinde görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi’ne gönderilmesine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü’nün, Serdar ÖZGÜLDÜR’ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU’nun katılımlarıyla yapılan 13.5.2013 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa’nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre;

Olay kısmında belirtildiği üzere, tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada; idari yargı yerince adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle verilmiş ve kesinleşmiş bir görevsizlik kararı bulunmakta olup, bunun üzerine kendine gelen davayı inceleyen adli yargı yerinin sahip olduğu seçenekler ile verdiği karar bakımından bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

1-2247 sayılı Yasa’nın 14. maddesinde yer alan, “Olumsuz görev uyuşmazlığının bulunduğunun ileri sürülebilmesi için adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisinin tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada kendilerini görevsiz görmeleri ve bu yolda verdikleri kararların kesin veya kesinleşmiş olması gerekir.

Bu uyuşmazlığın giderilmesi istemi, ancak davanın taraflarınca ve ceza davalarında ise ayrıca ilgili makamlarca ileri sürülebilir” hükmüne göre, idare mahkemesinin kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine adli yargı yerince de görevsizlik kararı verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde, olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş olacak; hukuk alanında doğmuş bulunan bu uyuşmazlığın giderilmesi istemi ise, ancak davanın taraflarınca ileri sürülebilecektir.

2-2247 sayılı Yasa’nın 19.maddesindeki “Adli, idari, askeri yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelemekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren

merciin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli merciin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler." hükmüne göre ise, adli yargı yeri, davaya bakma görevinin daha önce görevsizlik kararı veren idari yargı yerine ait olduğunu belirten gerekçeli bir karar ile doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurma olanağına sahiptir. Şu kadar ki, başvuru kararının, görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesi'nce karar verilmesine değin işin incelenmesinin ertelenmesi hususunu da ihtiva etmesi gerekir.

Yasa koyucu, 14. maddeye göre hukuk alanında olumsuz görev uyuşmazlığı doğması halinde her iki yargı merciince işten el çekilmiş olduğundan başvurma iradesini davanın taraflarına bırakmış iken, bu yönteme nazaran daha kısa zamanda çözüme ulaşılmasını amaçladığı 19. madde ile, daha önce görevsizlik kararı veren yargı merciinden sonra davayı inceleyen yargı merciine, işten el çekmeden doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurma olanağını tanımıştır.

Olayda, adli yargı yerince, öncelikle görevsizlik kararı verilmekle birlikte, bununla yetinilmemiş ve görevli merciin belirtilmesi için re'sen Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına da karar verilmiştir.

Bu haliyle, Zonguldak 2.Sulh Hukuk Mahkemesi'nce re'sen yapılan başvuru, 2247 sayılı Yasa'da öngörülen yönteme uymamaktadır.

Ancak, adli ve idari yargı yerleri arasında olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, adli yargı dosyasının, son görevsizlik kararını veren Mahkemece İdari Yargı dosyası da temin edilerek Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği, sonuçta usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Selim Şamil KAYNAK'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı M. BAYHAN ile Danıştay Savcısı Tuncay DÜNDAR'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davalı Zonguldak Belediye'si tarafından 18.11.2009 gün, 133 sayılı Meclis Kararına istinaden, Paşalar Mahallesi Meşrutiyet Sokak UzunM. Caddesi no:15 Merkez/Zonguldak, Terakki Mahallesi Doktor Oğuz Gürcan Sokak no:1 Merkez/Zonguldak, Terakki Mahallesi Cumhuriyet Caddesi no:18/E Merkez/Zonguldak adreslerinde bulunan iş yerleri ile ilgi olarak davacı adına 2010 yılı için belirlenen toplam2.832,00'şer TL tutarındaki katı atık, toplama taşıma ve bertaraf ücreti ödenmesine ilişkin davalı idare işlemlerinin iptali istemiyle açılmıştır.

03/07/2005 gün ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun ''Belediyenin Yetkileri ve İmtiyazları'' başlıklı 15. maddesinin (d) bendinde, özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, hA., katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve hA. dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak belediyenin yetki ve imtiyazları arasında sayılmıştır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun ''Ücrete Tabi İşler'' başlıklı 97.maddesinde; ''Belediyeler bu Kanunda hA. veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet (...) için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye'ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir." hükmü yer almakta olup, kanuna 15.7.1993 günlü Resmi Gazetede yayımlanan 3914 sayılı Kanunla eklenen ve "Çevre Temizlik Vergisi" başlığını taşıyan mükerrer 44.maddesinde de;belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin katı atık toplama ile kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binaların çevre temizlik vergisine tabi olduğu, çevre temizlik vergisinin katı atıklar için maddedeki tarifeye göre hesaplanacağı, belediyelerin, atık su ile ilgili olarak da, katı atıklarla ilgili tarifede yer alan bina gruplarını topluca veya ayrı ayrı dikkate almak suretiyle su tüketim bedelini aşmamak üzere meclislerince belirlenecek miktarda çevre temizlik vergisi alacakları, atık su ile ilgili çevre temizlik vergisinin su tüketim bedeli ile birlikte tarh ve tahakkuk etmiş sayılacağı ve bu bedel ile birlikte tahsil edileceği, su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan belediyelerde ise atık su bedellerinin tahsiline ilişkin uygulamanın kendi kanunlarındaki hükme bağlı olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade etmektedir.

Böyle olmakla birlikte, bu kuruluşun kişilere sağladığı hizmete ilişkin işlem ve eylemlerinin yargısal denetimini yapacak yargı düzenini belirleyebilmek için, işlem ya da eylemin özel hukuk ilişkilerinden veya kamusal yetkilerin kullanılmasından doğup doğmadığına bakmak gerekir.

Dosyanın incelenmesinden, davalı Zonguldak Belediyesi'nce 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11.maddesinde yer alan, ''... Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmekle yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarifeye göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz.'' hüküm gereği 18.11.2009 gün, 133 karar sayılı meclis kararına istinaden Paşalar Mahallesi Meşrutiyet Sokak UzunM. Caddesi no:15 Merkez/Zonguldak, Terakki Mahallesi Doktor Oğuz Gürcan Sokak no:1 Merkez/Zonguldak, Terakki Mahallesi Cumhuriyet Caddesi no:18/E Merkez/Zonguldak adreslerinde bulunan iş yerleri ile ilgi olarak davacı adına2.832,00'şer TL tutarında katı atık, toplama taşıma ve bertaraf ücreti belirlendiği anlaşılmıştır.

Dosya kapsamında yer alan su ihbarnamelerinde yapılan incelemede, söz konusu iş yerleri ile ilgi olarak ayrı ayrı su aboneliklerinin olduğu anlaşılmıştır.

Uyuşmazlığın çözüme kavuşturulabilmesi için iptali istenilen katı atık, toplama taşıma ve bertaraf ücretinin vergi, resim, hA. ve benzeri mali yükümlülük olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Su abonesi olmayan kişi hakkında İSKİ Tarifeler Yönetmeliği hükümlerine göre tahakkuk ettirilen atık su bedeline ilişkin faturanın iptali istemiyle açılan bir davada; İSTANBUL 3. VERGİ MAHKEMESİ'nce, dava konusu bedelin vergi, resim, hA. benzeri mali yüküm olduğu kabul edilmek suretiyle işin esası hakkında verilen kararı temyizen incelemekte olan DANIŞTAY DOKUZUNCU DAİRESİ tarafından, iş yerinde yer altı suyunun kullanılması nedeniyle İSKİ tarafından istenen atık su bedelinin vergi, resim, hA. benzeri mali yükümlülük olmayıp, akdi nitelik taşıdığı kanaatine varıldığından bahisle temyiz incelemesi ertelenerek, 2247 sayılı Yasa'nın 20. maddesine göre görevli yargı yerinin belirlenmesi için başvuruda bulunulması üzerine, UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ HUKUK BÖLÜMÜ; 14.10.1991 gün ve E:1991/29, K:1991/29 sayı ile özetle, '' 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Kuruluş Kanununun 23.maddesinde;"su satışı, kanalizasyon tesisi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması,septik çukurların boşaltılması giderleri için ayrı tarifeler yapılır.Bu tarifelerin tespitinde, yönetim ve işletme giderleri ile, amortismanları doğrudan gider yazılan (aktifleştirilmeyen) yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ve % 10 dan aşağı olmayacak nispetinde bir kâr oranı esas alınır. Tarifelerin tespiti ile tahsilatla ilgili usul ve esaslar bir yönetmelikle belirlenir." denilmektedir. Bu hükme uygun olarak

çıkarılan Tarifeler Yönetmeliği'nin 5. maddesinde her su abonesinin ayrı bir sözleşme yapmadan aynı zamanda atıksu abonesi olduğu ve su abonesi olmaksızın su tüketenler de atıksu ürettiklerinden bu gibilerle atıksu abone sözleşmesi yapılacağı; 17. maddesinde de su abonesi olmayan fakat kanalizasyondan yararlanan işyeri ve sanayi kuruluşlarından çalışan insan sayısı ve işyerinin özelliklerine göre tüketilecek su varsayımına göre tahakkuk yapılacağı, tahakkuka esas teşkil edecek fiyatın 16. maddeye göre hesaplanacağı öngörülmüştür. Gerek 2560 sayılı Kanun, gerekse sözü edilen yönetmelik İSKİ'ye ait kanalizasyonu kullananlardan atıksu bedelinin tarifeye göre alınacağını açıkça belirtmiş ve bunun taraflar arasında bir sözleşmeye dayandırılacağını hükme bağlamıştır. Buyurucu nitelikteki bu hüküm, sözleşme yapılmaksızın atıksu üretenleri de sözleşme yapmakla yükümlü kılmıştır. Bu hükme uymayanların sözleşme yapma durumunda olmaları nedeniyle atıksu bedeli ödenmesinden kaçınmaları olanaksızdır. Sözleşmeden kaçınmak söz konusu bedelin de ödenmesinden kurtulma sonucunu doğurmaz. Bunların da sözleşmeli sayılmaları gerekir. Öte yandan söz konusu atıksu bedelinin vergi, resim, hA. ve benzeri mali yüküm olup olmadığı yönünden incelenmesi gerekmektedir. Vergi; Devletin kamu giderlerini karşılamak üzere, yetkisine dayanarak ve tek yanlı olarak kişilerin gelir ve mallarından aldığı değerdir. Kısaca, kişilerin kamu giderlerine katılma payıdır. Resim, Devlet dairelerinde ve kamu kuruluşlarında görülen hizmet ve masrafların karşılığı olarak, yalnız o işle ilgili olan gerçek ve tüzel kişilerden alınan paradır. HA., şahısların kamu kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmalarına karşılık ödenen para olarak tanımlanmakta; Vergi, resim, hA. benzeri mali yüküm ise, bazı kamu hizmetleri nedeniyle veya bazı harcamalara katılım için alınan para olarak tarif edilmekte olup, genellikle bir kamu hizmeti karşılığında kamu gücüne dayanılarak tek taraflı yükletilen hA. ve resimlere göre daha çok ücret görünümündedir. Anayasa'nın 73. maddesinde vergi, resim, hA. ve benzeri mali yükümlerin kanunla konulacağı, değiştirileceği ve kaldırılacağı öngörülmektedir. 2560 sayılı Kanunla İSKİ'ye, yapacağı hizmetler nedeniyle doğacak giderlerin karşılanmasında masraflar ve % 10 dan aşağı olmamak üzere kâr oranının esas alınacağı tarifeler yapılması ve tahsilatla ilgili usul ve esasların bir yönetmelikle belirlenmesi yetkisi verilmiştir. İSKİ bu tarifeleri yukarıda açıklanan Tarifeler Yönetmeliğinin 16. ve 17. maddede yazılı usul ve esaslara göre tespit edeceğinden Anayasa'da öngörüldüğü biçimde kanunla konulan vergi, resim, hA. benzeri bir mali yükümden söz edilemez.Atık su bedelinin bir tarifeye göre alınması ve bir abonman sözleşmesine dayalı olması da idareyle kişi arasında özel hukuk alanında bir alacak borç ilişkisinin varlığının kabulünü gerektirmektedir. Diğer bir ifadeyle ortada bir abonman sözleşmesi vardır. Bu sözleşmeler görülecek hizmetin tekel niteliği ve çok kimseye götürülme zorunluluğundan dolayı tip sözleşmeler biçimindedir. Kişinin bu sözleşmeye katılımı nedeniyle sözleşmenin özel hukuk sözleşmesi olma niteliği ortaya çıkmaktadır. Bu hizmet karşılığının maliyet kâr esasına dayalı olarak tarifeyle saptanması ve bunun temelini abonman sözleşmesinin oluşturması bakımından ödemelerin yapılmaması halinde tahsilatın 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre değil, özel hukuk kurallarına göre yapılması gerekmektedir. Bu itibarla, atık su bedeli vergi, resim, hA. ve benzeri mali yüküm olmayıp, özel hukuk alanındaki alacak borç ilişkisini içeren abonman sözleşmesine dayalı ve idarece düzenlenen bir tarife uyarınca alınan bir bedel olduğundan bu konuyla ilgili anlaşmazlığın çözümü adli yargının görevine girmektedir." demiş, böylece gerek 2560 sayılı Yasa'nın 23. maddesi gerekse buna dayanılarak çıkarılan İSKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin 5,16 ve 17. maddelerinde, İSKİ'ye ait kanalizasyonu kullananlardan atık su bedelinin tarifeye göre alınacağının açıkça belirtildiği ve bunun taraflar arasında bir sözleşmeye dayandırılacağının hükme bağlandığı, buyurucu nitelikteki bu hükmün sözleşme yapılmaksızın atık su üretenleri de sözleşme yapmakla yükümlü kıldığı, bu hükme uymayanların sözleşme yapma durumunda olmaları nedeniyle atık su bedeli ödemekten kaçınmalarına olanak bulunmadığı, sözleşmeden kaçınmanın söz konusu bedelin ödenmesinden kurtulma sonucunu doğurmayacağı ve bunların da sözleşmeli sayılmalarının gerektiği, öte yandan Yasa ve Yönetmelik ile öngörülen usul ve esaslara göre İSKİ tarafından düzenlenen tarifelerle tespit edilen atık su bedelinin Anayasa'nın 73. maddesinde öngörüldüğü biçimde kanunla konulan vergi, resim, hA. ve benzeri bir mali yükümlülük olduğundan söz edilemeyeceği, bu itibarla, atık su bedeli, vergi, resim, hA. ve benzeri mali yükümlülük olmayıp, özel hukuk alanındaki alacak- borç ilişkisini içeren abonman sözleşmesine dayalı ve idarece düzenlenen bir tarife uyarınca alınan bir bedel olduğundan, bu konuyla ilgili anlaşmazlığın çözümünün adli yargının görevine girdiği gerekçesiyle ve Anayasa Mahkemesi'nin 14.2.1991 gün ve E:1990/18, K:1991/4 sayılı kararında yazılı gerekçede de bu görüşün kabul edildiğinden bahisle, Danıştay Dokuzuncu Dairesi'nce yapılan başvurunun KABULÜ ile uyuşmazlık konusu davanın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiğine karar vermiştir. (Bu karar 26.11.1991 tarih ve 21063 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Anılan Uyuşmazlık Mahkemesi kararında atıfta bulunulan ANAYASA MAHKEMESİ'nin 8.5.1991 tarih ve 20865 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 14.2.1991 gün ve E:1990/18, K:1991/4 sayılı kararında, atık sular karşılığı alınacak bedelin niteliği sorunu ayrı bir başlık altında ele alınmış ve aynen "Vergi benzeri mali yükümlülüklerin en belirgin özellikleri (...) genellikle, bir kamu hizmeti karşılığında kamu gücüne dayanılarak tek taraflı yükletilmeleri, hA. ve resme göre, daha çok ücret görünümünde olmalarıdır.

Atık su bedeli, kullanılmış suların uzaklaştırılması karşılığında yapılacak bir tarifeye ve abonman sözleşmesine göre alınmaktadır. Başka bir deyişle, idareyle kişi arasında sözleşmeyle alacak- borç ilişkisi doğmakta, ödenecek miktar İSKİ ile kişi arasında abonman sözleşmesiyle özel hukuk ilişkisi kurulmasından sonra yapılan hizmet karşılığında maliyet- kâr esasına göre belirlenmektedir. Ödemenin hukuksal dayanağı, kamu gücüne değil, tarifeye ve iki taraf arasında yapılan abonman sözleşmesine dayanmaktadır. Nitekim, ödemelerin yapılmaması durumunda İSKİ alacağını, Amme Alacaklarının Tahsili Hakkındaki Yasa'ya göre değil, özel hukuk ilişkisi içinde ilgili Yasa'ya göre alacaktır. Abone ile İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) arasında yapılan abonman sözleşmesi, daha çok "tip" sözleşme görünümündedir. Hizmetten yararlanan kişinin, sözleşmeyi idareyle birlikte düzenlemesi yerine katılımı (iltihakı) söz konusudur. Ancak bu durum, idareyle kişi arasında kurulan özel hukuk ilişkisini, kamu hukuku ilişkisine dönüştürmez. Çünkü, birçok durumda hizmetin tekel niteliği ve çok kişiye götürülme zorunluluğu, işin, çoğunlukla, tip sözleşmelerle ve kişilerin katılımıyla gerçekleşebilmesini olanaklı kılmaktadır. (...)"

"Açıklanan nedenlerle, atık suların uzaklaştırılması karşılığında alınan ücretlerin vergi, resim, hA. benzeri mali yükümlülük olarak kabul edilmemesi gerekir" denilmiştir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin Konya 4.Asliye Hukuk Mahkemesi ile Konya Vergi Mahkemesi arasında çıkmış olan bir hüküm uyuşmazlığı ile ilgili olarak 16.6.2003 gün, E:2002/57,K: 2003/34 sayılı kararı ve İzmir 3.Vergi Mahkemesi ile İzmir 11.Asliye Hukuk Mahkemesi arasında çıkmış olan bir hüküm uyuşmazlığı ile ilgili olarak 02.04.2007 gün, E:2004/127,K:2007/31 sayılı kararı ile vermiş olduğu kararında, su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan büyükşehir belediyeleri bakımından, atık su bedelinin tahsiline ilişkin davaların görüm ve çözümünde adli yargı yerinin, Tarifeler Yönetmeliği ile buna dayanan tarife kararlarının yargısal denetiminde idare mahkemelerinin görevli bulunduğuna karar vermiştir.

Yukarıda belirtilen Anayasa Mahkemesi ile Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarındaki "atık su bedelinin, vergi benzeri mali yükümlülük olmayıp, idareyle kişi arasında abonman sözleşmesiyle kurulan özel hukuk ilişkisi çerçevesinde ve hizmet karşılığında maliyet-kâr esasına göre idarece belirlenen tarifeye dayanılarak alınan bir ücret olduğu" yolundaki kabulün sonuçları itibarıyla: idarenin faaliyet alanıyla ilgili olarak yürürlüğe koyduğu yönetmelik ile buna dayanan tarife kararlarının yargısal denetiminin idari yargı yerinde -idare mahkemeleri; abonman sözleşmesine dayanan bir alacak- borç ilişkisi kapsamındaki atık su bedelinin tahsiline ilişkin davaların ise adli yargı yerinde görülüp çözümlenmesi gerekmekte olup, uygulama bu doğrultuda istikrar kazanmıştır.

Hal böyle iken, 15.7.1993 tarih ve 3914 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'na eklenen Mükerrer 44.madde ile, katı atık ve atık su ile ilgili "çevre temizlik vergisi" ihdas edilmesi ve yasal süreç tamamlandıktan sonra da 1.1.1994 tarihinden itibaren uygulamaya geçilmesi üzerine katı

atık ve atık su ile ilgili uyuşmazlıkların, belediye ayrımı gözetilmeksizin vergi kapsamına alındığı gerekçesiyle vergi mahkemelerinde bakılarak sonuçlandırılması ve diğer taraftan tahsilata ilişkin uyuşmazlıkların da ücret kapsamında adli yargı yerinde çözümlenmesine devam edilmesi nedeniyle, uyuşmazlığın çözümlenebilmesi için anılan Yasanın mükerrer 44. maddesinin incelenmesi gerekmiştir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 3914 sayılı Kanun'la eklenen Mükerrer 44. maddesinin birinci fıkrasında, "Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin katı atık toplama ile kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar, çevre temizlik vergisine tabidir." hükmü yer almış; aynı maddenin on ikinci fıkrasında, "Belediyeler, atık su ile ilgili olarak da; katı atıklarla ilgili tarifede yer alan bina gruplarını topluca veya ayrı ayrı dikkate almak suretiyle ve su tüketim bedelini aşmamak üzere meclislerince belirlenecek miktarda çevre temizlik vergisi alırlar. Atık su ile ilgili çevre temizlik vergisi, su tüketim bedeli ile birlikte tarh ve tahakkuk etmiş sayılır ve bu bedel ile birlikte tahsil edilir. Su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan belediyelerde ise, atık su bedellerinin tahsiline ilişkin uygulama kendi kanunlarındaki hükümlere tabidir." denilmiş ve son fıkrasında da, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların, İçişleri ve Çevre Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından belirleneceğine işaret edilmiştir.

Anılan Yasa maddesine ilişkin "Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" Genel Gerekçesinde (Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü; 10.6.1993-Sayı: B.02.0.KKG/101-530/04937), çevre temizlik vergisinin, belediyelerin içinde bulunduğu mali sıkıntılara acil ve kısa vadeli bir çözüm olmak üzere getirildiği belirtilmiş; madde gerekçelerinde ise on ikinci fıkra hakkında, "Belediyeler, belediye meclislerince yapılacak tarifeler üzerinden su tüketim bedelini aşmamak üzere, kanalizasyon hizmetlerinden yararlananlardan belirlenecek miktarlarda ayrıca çevre temizlik vergisi alacaklar, su tüketim bedeli ile birlikte tarh ve tahakkuk ettirilecek bu vergi su bedeli ile birlikte tahsil olunacaktır. Ancak su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan belediyelerde, atık su bedellerinin tahsiline ilişkin uygulama kendi kanunlarındaki hükümlere tabi olacaktır." denilmiştir.

Buna göre, yasa koyucu tarafından, mali sıkıntı içinde bulunan belediyelere, katı atıkların toplanması ve atık suların uzaklaştırılması hizmetleri karşılığında gelir sağlamak amacıyla, acil ve pratik bir çözüm olarak çevre temizlik vergisi ihdas edilmiştir.

Buraya kadar yapılan açıklamalar ışığında; su ve kanalizasyon hizmetleri 2560 sayılı İSKİ Kanunu ile düzenlenen büyükşehir belediyelerinin, atık su bedeli uygulaması bakımından 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 3914 sayılı Kanun'la eklenen Mükerrer 44. maddesi ile getirilen çevre temizlik vergisi düzenlemesinin dışında kaldığı, buna karşın su ve kanalizasyon hizmetleri özel bir kanun ile düzenlenmeyen belediyelerin ise atık su bedeli uygulaması bakımından 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 3914 sayılı Kanun'la eklenen Mükerrer 44. maddesi ile getirilen çevre temizlik vergisi düzenlemesi kapsamında kaldığı, bu hususun yukarıda bahsedilen gerek Anayasa Mahkemesi, gerekse de Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarında da açıkça vurgulandığı, bununla birlikte taraflar arasında şayet abonelik ilişkisi var ise, katı atık ve/veya atık su bedelinin vergi benzeri mali yükümlülük olmayıp, idareyle kişi arasında abonman sözleşmesiyle kurulan özel hukuk ilişkisi çerçevesinde ve hizmet karşılığında maliyet-kâr esasına göre idarece belirlenen tarifeye dayanılarak alınan bir ücret olduğu hususuna da vurgu yapıldığı anlaşılmakla, bu bağlamda su ve kanalizasyon hizmetleri özel bir kanun ile düzenlenmeyen belediyeler bakımından katı atık ve/veya atık su bedelinin vergi benzeri mali bir yükümlülük mü, yoksa özel hukuk ilişkisine dayalı bir ücret mi olduğu hususunun belirlenmesinde ABONELİK İLİŞKİSİNİN belirleyici olduğu anlaşılmıştır.

27.10.2010 gün, 27742 sayılı Atıksu Altyapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin "Tanımlar" başlıklı 4.maddesinin 1-a fıkrasında "Abone" tanımı yapılmış olup, buna göre, Abone: Su ve atık su ve katı atık hizmetlerinden faydalanan ve/veya faydalanacak gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmekte, "Abonelik" başlıklı 10.maddesinde ise, "Atık su altyapı yönetimlerinin hizmet vermekle yükümlü olduğu tüm gerçek ve tüzel kişilerin abone olması zorunludur" hükmü yer almaktadır.

Belirtilen yasal düzenlemeler ve ilgili mahkeme kararları da dikkate alındığında, davalı Zonguldak Belediyesi tarafından 18.11.2009 gün, 133 sayılı Meclis Kararına istinaden, Paşalar Mahallesi Meşrutiyet Sokak UzunM. Caddesi no:15 Merkez/Zonguldak, Terakki Mahallesi Doktor Oğuz Gürcan Sokak no:1 Merkez/Zonguldak, Terakki Mahallesi Cumhuriyet Caddesi no:18/E Merkez/Zonguldak adreslerinde bulunan iş yerleri ile ilgi olarak davacı adına 2010 yılı için belirlenen toplam2.832,00'şer TL tutarındaki katı atık, toplama taşıma ve bertaraf ücreti ödenmesine ilişkin işlemlerin, gerek su ve kanalizasyon hizmetleri özel bir kanun ile düzenlenmeyen Zonguldak Belediyesince tesis edilmiş olması, gerekse de taraflar arasında bir abonelik ilişkisi bulunuyor birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu ücretin idareyle kişi arasında abonman sözleşmesiyle kurulan özel hukuk ilişkisi çerçevesinde ve hizmet karşılığında maliyet-kâr esasına göre idarece belirlenen tarifeye dayanılarak alınan bir ücret olduğu anlaşılmıştır.

Belirtilen durumlar karşısında, davalı Zonguldak Belediyesi tarafından 18.11.2009 gün, 133 sayılı Meclis Kararına istinaden, Paşalar Mahallesi Meşrutiyet Sokak UzunM. Caddesi no:15 Merkez/Zonguldak, Terakki Mahallesi Doktor Oğuz Gürcan Sokak no:1 Merkez/Zonguldak, Terakki Mahallesi Cumhuriyet Caddesi no:18/E Merkez/Zonguldak adreslerinde bulunan iş yerleri ile ilgi olarak davacı adına 2010 yılı için belirlenen toplam2.832,00'şer TL tutarındaki katı atık, toplama taşıma ve bertaraf ücreti ödenmesine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan davanın adli yargı yerinde görülmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davanın görüm ve çözümü adli yargı yerinin görevine girdiğinden Zonguldak 2.Sulh Hukuk Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Zonguldak 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 23.02.2012 gün, E:2011/962, K:2012/159 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 13.5.2013 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.